

Nr 427

Av herrar **Hugosson** och **Carlstein**, om vidgat samarbete mellan näringsliv och samhälle för undvikande av företagsnedläggningar.

(Lika lydande med motion nr 383 i Första kammaren)

Den tekniska och ekonomiska utveckling som vårt land befinner sig i har medfört att det svenska näringslivet för närvarande genomgår en snabb förändring. Denna s. k. strukturomvandling har fått till följd att många företag och arbetsställen försvinner och därigenom har för många medborgare tryggheten för arbete och inkomst försämrats. En strukturomvandling av det svenska näringslivet är nödvändig om vi på sikt skall kunna säkerställa selsättning trots ökad konkurrens på en hårdare internationell marknad. Vi måste satsa på utveckling och framåtskridande och samtidigt vidta beslutssamma åtgärder för att förebygga ödesdigra sociala konsekvenser av omställningen och för att åstadkomma en rättvis fördelning av produktionsresultaten. Genom en aktiv näringspolitik och väl fungerande arbetsmarknads- och lokaliseringspolitik jämte god socialpolitisk beredskap bör vi väl kunna angripa dagens och morgondagens strukturanpassningsproblem.

Man kan således konstatera att den omvandling av det svenska näringslivet som pågår och som kommer att fortgå är nödvändig för att vi framgångsrikt skall kunna möta en hårdare internationell konkurrens. Likväl torde dock företagsnedläggelser och produktionsinskränkningar i många fall förekomma som inte kan hänföras till strukturomvandlingsprocessen. I många fall torde orsaken vara otidsenlig organisation och som följd därav dålig lönsamhet vid företagen. Undersökningar genomförda under de senaste åren har gett vid handen att många små och medelstora företag föredde dylika brister.

Under år 1968 förekom i västra Sverige ett par uppmärksammade företagsnedläggelser som vare sig företagsekonomiskt eller samhällsekonomiskt synes ha varit nödvändiga och som kunde ha undvikits om ägaren gått med på att överlåta företagen till hugade spekulanter. Genom att begära ohemula priser och på annat sätt försvåra en överlåtelse som skulle ha garanterat fortsatt drift vid företagen blev nedläggning nödvändig och samhället fick ta på sig stora kostnader för omplacering och omskolning av den friställda arbetskraften. Varken kommunerna eller samhället i övrigt hade några möj-

ligheter att med kraft ingripa för att undvika nedläggelserna. Exempelen från 1968 i västra Sverige är icke unika men de ger en god illustration till att samhället och de anställda måste ha rätt att komma in och påverka företagens dispositioner innan dessa fattar beslut i frågor som gäller anställnings- och inkomsttryggheten för de anställda.

Samhällets arbetsmarknads- och näringspolitiska instrument måste byggas ut så att samhället får möjlighet att ingripa innan beslut fattas om nedläggningar och förflyttningar av företag. Av denna anledning bör företagen enligt lag vara skyldiga att föra förhandlingar med arbetsmarknadsmyndigheterna, kommunerna och de anställdas organisationer innan dylika beslut fattas. Vidare torde någon form av samhällelig förköpsrätt och/eller expropriationsrätt skapas för att undvika att företag som företagsekonomiskt och/eller samhällsekonomiskt är lönsamma läggs ned på grund av ägarens vägran att överlåta sitt företag till presumtiva köpare.

För undvikande av företagsnedläggelser och därmed förknippade sysselsättningsinskränkningar på grund av dålig skötsel och otidsenlig organisation inom det privata näringslivet krävs givetvis i första hand en bättre insyn från samhällets och de anställdas sida. Även om det torde vara tekniskt svårt att åstadkomma en industriell vanhävdslag synes en dylik lagstiftning böra övervägas. Andra tänkbara möjligheter kan vara obligatorisk förvaltningsrevision av samhällsrevisorer eller att löntagarnas organisationer och samhällets näringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska organ får möjlighet att vända sig till en instans i form av en näringslivets JO för kontroll av företagens skötsel och organisation.

Den av regeringen tillsatta samarbetsutredningen har enligt sina direktiv till uppgift att utreda formerna för förbättrad information och vidgat samarbete mellan företag och samhälle. De i föreliggande motion framförda förslagen synes därför lämpligen bli föremål för utredning och beaktande inom denna kommitté.

Vi får därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta

att överlämna föreliggande motion till den s. k. samarbetsutredningen för beaktande.

Stockholm den 23 januari 1970

Kurt Hugosson (s)

Rune Carlstein (s)